

FORMAREA INTELIGENȚEI MUZICAL-ARTISTICE CA OBIECTIV AL TEMEI PE ACASĂ LA EDUCAȚIA MUZICALĂ

*THE FORMATION OF MUSICAL AND ARTISTIC INTELLIGENCE
AS A GOAL OF HOMEWORK AT MUSICAL EDUCATION*

Marina COSUMOV,
doctorandă,

Universitatea de Stat "Alec Russo" din Bălți

The content of education has a wider field than the content of the educational process, the latter being represented only by the values proposed and organized in school. Education includes values that pupils assimilate by methods and means less systematic than the didactical ones, outside of school. In this register of educational resources an important role is given to family, religious, cultural and artistic institutions, museums, media, centres of culture etc.

Musical and artistic intelligence is a basic element of musical and artistic culture of pupils; it gives a meaning to the way of integration of these ones into the above-mentioned conditions.

„Arta este sărbătoarea sufletului”.

**Așa o fi. Dar ea este ceea ce este cu adevărat
doar atunci când devine și sărbătoarea intelectului.
Dar a intelectului select. Pe Bach, de exemplu,
nu-l poți prinde doar cu emoția...**

Ion Gagim

Din moment ce societatea este în continuă schimbare, generând solicitări noi față de educație, înseamnă că omul, la rândul său, trebuie să se afle în continuu în calitate de receptor al acțiunii educative, mai cu seamă în raport cu fenomenul muzical, care este „educativ prin sine” (I. Gagim), iar sfera lui de cuprindere se extinde asupra întregii vieți.

Conținutul educației are o sferă mai largă decât conținuturile procesului de învățământ, acesta din urmă fiind reprezentat numai prin valorile propuse și organizate de școală. Educația înglobează valori pe care elevii le asimilează prin metode și mijloace mai puțin sistematizate decât cele didactice, din afara școlii.

Viziunea actuală de educație europeană tratează noțiunea educației artistice (muzicale) ca un proces individual continuu de autodesăvârșire spirituală a personalității prin multiplele forme de contactare cu artele frumoase, acestea fiind modalități de reflectare a universului în care individul se regăsește ca element component, cultura muzicală constituind nucleul culturii personalității în general.

Astfel, *educația muzicală/prin muzică*, ca formă supremă de educație morală, estetică, spirituală etc. se extinde în mod expres, peste ariile școlare, acordând prioritate temei pe acasă la această disciplină, aceasta având valoare primordială în realizarea unei *educații muzicale continue*. Un rol

important, în acest registru de resurse educaționale, îl au familia, instituțiile religioase, culturale și artistice, muzeele, mass-media, casele de cultură etc.

Dezvoltarea competențelor de trăire prin muzică/percepere muzicală a elevilor implică participarea nemijlocită a unei serii de factori psihopedagogici specific muzicali. Prezența, profunzimea, intensitatea și frecvența trăirii muzicii în context extrașcolar, prin acțiune și cunoaștere independentă, antrenează o facultate fundamentală a culturii muzicale – *inteligența muzical-artistică* (IMA).

DEX-ul atestă noțiunii de inteligență - facultatea de a înțelege (ușor și bine); de a cunoaște; deșeptăciune. Astfel, inteligență, fiind considerată persoana care posedă o pregătire culturală temeinică.

H.Gardner constată că inteligența este considerată ca fiind capacitatea de a rezolva probleme sau sarcini aplicative, prin folosirea unui set de valori diferite după domenii, după formarea culturală a individului, după valorile sale biologice, psihologice, spirituale, sociale ale cadrului de acțiune și manifestare (A. C. Brualdi, 1996). De aici, inteligența muzicală fiind caracterizată prin „abilitatea de a recunoaște și a compune ritmuri și tonalități, melodii și rime, a cânta, a memora și a reproduce combinații de sunete, a interpreta vocal, a diferenția valori acustice, a compune, a aprecia și a valoriza combinațiile muzicale, a crea, a identifica cu sensibilitate valori ale sunetelor, a asocia sunete, a aprecia expresivitatea muzicală, a valoriza muzical trăirile...”:

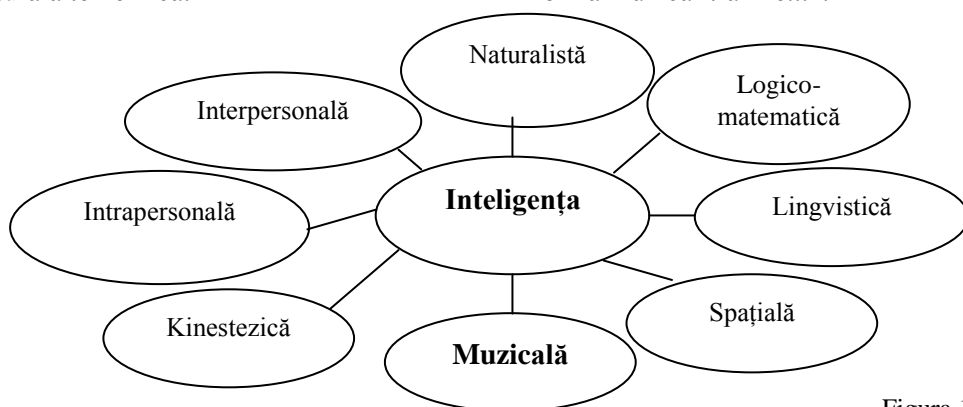

Figura 1.

Dicționarul de psihologie atestă însușiri ale acestuia, printre care (ceea ce prezintă interes pentru noi) – inteligența nu numai rezolvă probleme, dar și pune probleme.

Profesorul I. Gagim definește în studiile sale – inteligența muzicală ca o „facultate distinctă a omului de a sesiza esențialul în lumea muzicii, de a deosebi adevărul muzical de neadevăr, valoarea de nonvaloare...”.

În domeniul învățământului muzical, persoana care posedă o IMA,

este capabilă prin relația stabilită între „**Sine ↔ Muzică**”, să-și fortifice continuu cultura spirituală prin prisma unui înalt nivel al culturii muzicale.

Astfel IMA, fiind recunoscută ca un element fundamental al culturii muzical-artistice, pe care o adoptăm „un ansamblu integrat de competențe muzicale, exersate și transferate adecvat și spontan în diferite situații, mobilizând și reorganizând resursele interne și externe pentru atingerea scopului final al educației muzicale”, nu

poate fi concepută în afara unui sistem muzical-educativ extrașcolar, a cărui integritate este realizată prin temele pe acasă la educația muzicală.

Formarea/dezvoltarea inteligenței muzical-artistice a elevilor, ca obiective ale aspectului instructiv-educativ al temelor pe acasă la educația muzicală, rezultă din orientarea funcțională a acestora la nivel *cognitiv, estetic și social-educativ*.

Funcția cognitivă a temelor pe acasă la educația muzicală se realizează prin intermediul imaginilor sonore concret-senzoriale, receptate în mod individual și trăite la nivel psihic de către elevi.

Funcția estetică rezultă din valoarea și conținutul creațiilor muzicale ce alcătuiesc materia temelor pe acasă.

Funcția social-educativă a temelor pe acasă la educația muzicală îi stipulează un anumit conținut, în ceea ce privește valorificarea mesajelor sonore și a formelor de prezentare/receptare estetică a lor. În procesul de asimilare a muzicii, în condiții extrașcolare, se formează *atitudinile*, care constituie rolul educativ de prim ordin al temelor pe acasă și, totodată, factorul operațional indispensabil în manifestarea inteligenței muzical-artistice a elevilor. Iată de ce condiția primordială în dezvoltarea inteligenței muzical-artistice constă în prezența unor astfel de componente cum sunt cele *comportamentale, motivaționale, cognitive și operaționale (toate având la bază factorul atitudinal)*. De aici și multitudinea caracterelor inteligenței muzical-artistice percepute prin prisma *atitudinilor*:

- Multifuncționalitatea;
- Evaluabilitatea la nivel de proces și produs;
- Mobilizarea unui ansamblu de resurse ale mediului muzical;

- Caracterul de finalizare și integrare;
- Manifestarea în cadrul unui ansamblu de situații.

Componentele date ale IMA se consideră de bază, care, fiind formate/dezvoltate, vor permite și vor facilita dezvoltarea unui gust esteticomuzical elevat și o cultură muzicală înaltă a elevilor.

Caracterul semnificativ al IMA conferă sens modului/nivelului de integrare a elevului în condițiile mediului muzical extrașcolar prin inițiativa proprie a acestuia. Dacă în cadrul activităților muzicale școlare avem prezenți o serie de factori cu rolul de monitorizare/dirijare a implicării elevului în diverse activități muzicale (profesorul, colegii, caracterul atractiv/pasional al activităților muzicale etc.), în condițiile extrașcolare – acești factori lipsesc, favorizând trecerea în prim plan a dorinței, gustului muzical, a autoinițierii acestuia în multitudinea existentă de activități muzicale extrașcolare.

IMA se raportează nivelului de dezvoltare al competențelor muzicale, vizând prezența:

- gustului estetic-muzical;
- dorinței de contactare a fenomenului muzical;
- orientării către muzica valoroasă;
- receptivității spre mediul muzical existent;
- capacității de decodificare creativă a mesajelor sonore;
- autodirijării/autoafirmării în contextul activităților de: audiere, interpretare, analiză/caracterizare și creație muzicală.

IMA – trasează acele căi de adaptare/încadrare a competențelor muzicale formate spre contextele noi, atenuând decalajul creat între muzica prezentă la lecția de educație muzicală și muzica prezentă în afara școlii. Dezvoltarea acesteia constituind

direcția primordială a sistemului de învățământ muzical, prin intermediul căreia elevul este pregătit treptat, sis-

tematic către o „deschidere spirituală” de contact muzical permanent, reprezentat schematic în figura de mai jos:

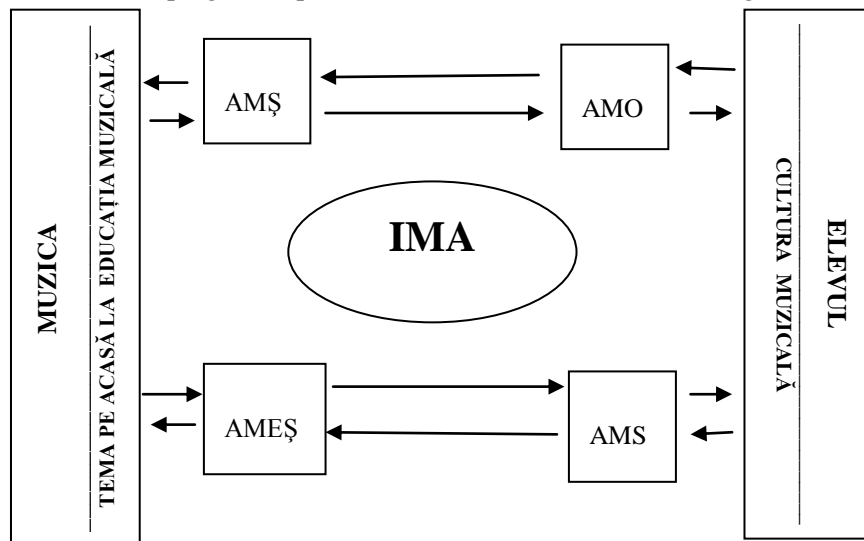

Figura 2.

Reieșind din cele arătate mai sus, deducem importanța și valoarea IMA ca element definitoriu al climatului ce se constituie din totalitatea factorilor muzical-educativi ai sistemului de învățământ muzical-general. Acesta din urmă, fiind creat din circuitul AMȘ (activităților muzicale școlare) raportate AMO (atitudinilor muzicale obiectivate) vizavi de AMEȘ (activitățile muzicale extrașcolare) declanșatoare de AMS (atitudini muzicale subiectivate).

Influența continuă a muzicii însă generează elevului/omului o serie de

reacții psihospirituale la care acesta reacționează prin trăire individuală, într-un mod sau altul, la muzica care vine din exterior – se întristează, se bucură, se relaxează sau se agită prin dialogare cu fenomenul sonor. Tema pe acasă la educația muzicală ca formă de activitate muzicală extrașcolară constituie în acest sens – factorul de mijlocire și de interacțiune a tuturor componentelor inteligențiale prezente aici – IMA: contextuală, academică și experiențială:

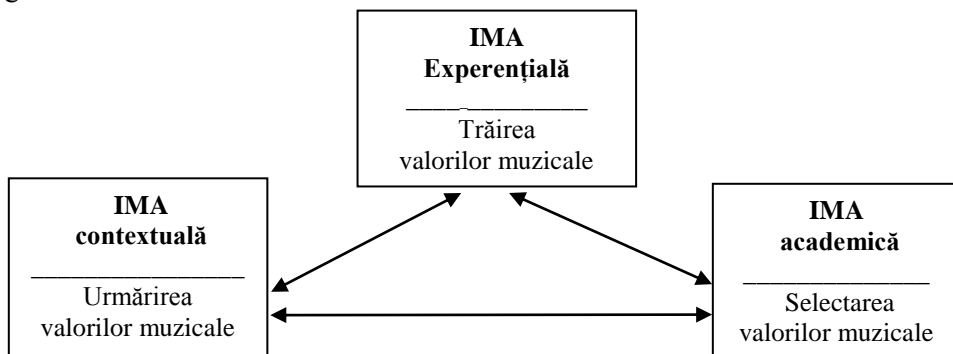

Figura 3.

IMA contextuală vizează ansamblul acțiunilor muzical-artistice, prin care elevul interacționează permanent cu mediul muzical care îl înconjoară pe tot parcursul vieții sale. Mediul muzical prin diversitatea formelor și conținuturilor sale oferă elevului posibilități nelimitate de activitate muzicală individuală.

Elevul, asimilând selectiv influențele sonore ale mediului – diversifică, percepe și trăiește valorile muzicale în funcție de nivelul competențelor muzicale proprii, adică în funcție de IMA academică a sa.

Existența acestor două laturi este monitorizată prin inițiativa proprie a elevului de a selecta valorile muzicale, de a le analiza, a le percepe, a le trăi prin intermediul IMA experiențială, aceasta din urmă fiind direct proporțională și reflectând nivel/gradul de dezvoltare al culturii muzical-artistice.

Principalul factor de influență al temelor pe acasă la educația muzi-

cală asupra întregii culturi muzicale a elevului îl constituie procesul de mijlocire și de interacțiune a tuturor aspectelor ce țin de IMA – contextuală, academică și experiențială.

Dacă în condițiile școlare, rolul principal în formarea/dezvoltarea IMA, ca element determinant al culturii muzicale, revine întregului sistem pedagogic (profesor, curriculum disciplinar, materiale didactice/intuitive etc.), atunci în condițiile extrașcolare, acest rol îl au ansamblul de procese psihice ale elevului (motivație, interes, senzație, emoție, imaginație, memorie, gândire), acestea valorificând în prim-plan *atitudinea muzical-artistică* a elevului.

Atitudinea muzicală, manifestată prin întreaga activitate muzicală extrașcolară a elevului, este direct proporțională cu nivelul inteligențial al acestuia, IMA constituind facultatea psihologică superioară ce monitorizează întreaga activitate muzicală a elevului.

Referințe bibliografice

1. Bergson H. *Imaginația creatoare*. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1994. 159 p.
2. Birzea C. *Arta și știința educației*. București, Ed. Didactică și Pedagogică, 1995. 220 p.
3. Constantin-Dulcan D. *Inteligența materiei*. București: Teora, 1992. 143 p.
4. Dicu A. *Conștiință și comportament*. Oradea: Facla, 1999. 149 p.
5. Gagim I. *Dimensiunea psihologică a muzicii*. Iași: Timpul, 2003. 280 p.
6. Panico V. Strategii de formare și dezvoltare la elevi a atitudinilor de învățare și autoînvățare permanentă în: „Concepte și strategii de dezvoltare a învățământului contemporan”. Chișinău: Civitas, 2004. 265 p.
7. Тараканова Н.Э. *Диагностика и развитие мотивационной сферы личности детей в условиях системы дополнительного образования.*// Педагогика и психология музыкального образования: прошлое, настоящее, будущее. Материалы 9 Научно-практической конференции с международным участием. Москва, 2010. с. 254-258.